

Útmutató a kortársbántalmazás elleni fellépéshez

**Első Óbudai Német Nemzetiségi Nyelvoktató
Általános Iskola**

Tartalom

Bevezető.....	3
A bántalmazás definíciója.....	3
A bántalmazáskezelési protokoll célja.....	3
Az útmutató hatálya és alkalmazási terjedelme	4
A bántalmazási protokoll által biztosított feltételek	4
Az esetkezelés menete	5
I. Támogató beszélgetés a bántalmazottal	5
II. Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval	6
III. A közösség bevonása	6
IV. Utánkövetés	7
Dokumentáció	7
Melléklet	7
A bántalmazás fajtái:.....	7
A bántalmazás szereplői:	8
A bántalmazás felismerése.....	8
A bántalmazás hatásai:.....	9

Bevezető

Az **Első Óbudai Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola** elkötelezett az iskolai agresszió és a kortársbántalmazás (bullying) megelőzésében, kezelésében. Alapelvünk, hogy intézményünkben a bántalmazás semmilyen formája nem megengedett, a bullying minden esetben következményekkel jár. Az iskola minden dolgozója határozottan elutasítja és elfogadhatatlannak tartja a bullying minden formáját és vallja, hogy mindenkinek tiszteletben kell tartani a másik fél egyediségét, eltérő anyagi, kulturális vagy vallási hátterét. A „Bántalmazáskezelési protokoll”-ról az iskolába lépéskor a Házirenddel együtt minden tanulót, szülőt, nevelőszülőt és minden új dolgozót tájékoztatunk!

A bántalmazás definíciója

Bántalmazásról (kortársbántalmazás, bullying) akkor beszélünk, ha „a diákot zaklatás vagy elnyomás éri, ha ismétlődően és hosszú időn keresztül negatív cselekedetnek teszi ki egy vagy több más diák.” A bántalmazás az agresszió speciális formája.

Akkor beszélhetünk bántalmazásról, ha az alábbi három feltétel teljesül:

- az agresszív viselkedés vagy sérelem okozása szándékos;
- ha ismétlődően, hosszú időn keresztül történik;
- olyan interperszonális kapcsolatban zajlik, ahol hiányzik a hatalmi egyensúly, egyenlőtlen a viszony. Egyenlőtlen viszonynak azt tekintjük, mikor a bántalmazó(k) testileg erősebb, kompetensebb, népszerűbb vagy többen vannak.

Nem nevezzük bántalmazásnak az egyszeri, egyenlő felek közötti konfliktust, a barátok közötti ugratást, önvédelmet, félreértést. A bántalmazás fajtáiról a mellékletben található információ.

A bántalmazáskezelési protokoll célja

- A bullyinggal kapcsolatos közös álláspont kialakítása
- Iránymutatás a bullying kezeléséhez
- A bántalmazás következményeinek minimalizálása

Az iskola vezetősége a bántalmazáskezelési programnak két területét határozta meg:

- Prevenció (csoportos foglalkozások, edukáció, fejlesztés)
- Bántalmazás esetén érvénybelépő anti bullying eljárási protokoll

Az útmutató hatálya és alkalmazási terjedelme

Jelen útmutató kiterjed minden olyan bántalmazási esetre, amelyben a bántalmazás érintettjei az iskola diákjai, és az események az iskolai környezetben történnek és/vagy hatással vannak az iskolai közösségre. Ez magában foglalja az élő (offline) és internetes (online) formában történő bántalmazást is, valamint az olyan ismétlődő eseteket, amelyek rendszeresen érintik az iskola diákjait és a közösséget.

A protokoll alkalmazási terjedelme az iskolai közösség minden tagjára kiterjed, tehát a diákokra, a tanárookra, az adminisztratív személyzetre és az egyéb munkatársakra, akik az iskolában tartózkodnak, és akik közvetlen kapcsolatban állnak a diákokkal és az eseményekkel. Az eljárás célja, hogy minden olyan bántalmazást kezeljen, amely közvetlenül érinti az iskolai közegben tartózkodó diákokat.

Fontos megjegyezni, hogy az útmutató nem vonatkozik olyan esetekre, ahol a bántalmazás szereplői közül legalább egyik nem az iskola diákja. Továbbá, a protokoll nem foglalkozik olyan egyszeri alkalmakra korlátozódó eseményekkel, amelyek nem mutatnak ismétlődő jellegű bántalmazást, és nem hatnak az iskolai közösségre. Az iskolán kívüli bántalmazási esetek, ahol a bántalmazó és az áldozat is kívül esik az iskolai diákok körén, szintén nem tartoznak a kezelési útmutató hatálya alá.

A bántalmazási protokoll által biztosított feltételek

1. A kortársbántalmazások kezelésére esetkezelő csoport (team) működik. A csoport tagjai az iskolavezető által felkért tanárok, munkatársak, az iskolapszichológus, az iskolai szociális segítő. A bántalmazáskezelő team tagjainak neve nyilvános, szerepel az iskolában kihelyezett tájékoztatókon.

2. A jelzést az alábbi módokon lehet megtenni:

- Személyesen az osztályfőnöknél
- Személyesen az iskolapszichológusnál
- Személyesen az iskolai szociális segítőnél

- Az irodán, papír alapú levél formájában, az iskolapszichológus részére leadva. Ebben az esetben lehetőség van anonim jelzésre is.

A bántalmazással kapcsolatos jelzés érkezhets az iskola egyik tanáráról vagy egyéb alkalmazottjától, tanulóól, szülőöl vagy egyéb személyöl.

A bejelentő nevét az adatvédelmi szabályoknak megfelelően bizalmasan kezeljük. A beérkező jelzések rögzítésre kerülnek. A bántalmazáskezelés folyamatáról minden esetben feljegyzés készül.

Az esetkezelés menete

A szülők az esetkezelés menetéről és a fejleményekről az osztályfőnökön keresztül kapnak tájékoztatást!

I. Támogató beszélgetés a bántalmazottal

A beszélgetés vezetőjeként kifejezzük, hogy a bántalmazott mellett állunk, elutasítjuk a bántalmazást, hogy senki nem érdemli meg, hogy megalázzák vagy bántsák. Megbeszéljük a bántalmazottal, hogy mit fog tenni az iskola a diák védelmének érdekében.

1. A történetek feltérképezése

- Tisztázzuk a bántalmazottal, hogy mi történt? Ki vagy kik a bántalmazók?
- Hogyan bántották őt? Milyen hatással volt rá?
- Mikor kezdődött, mikor volt az utolsó eset?
- A szemlélőket is bevonjuk, de őket külön hallgatjuk meg.

2. A bántalmazott megtámogatása

A bántalmazott biztonsága elsődleges fontosságú számunkra. A felnőttek egyértelműen kiállnak a bántalmazással szemben és a bántalmazott mellett. A bántalmazást nem kérdőjelezzük meg, a bántalmazottat nem hibáztatjuk, a bántalmazót nem mentjük fel! Ezzel elkerüljük a bántalmazott diák másodlagos traumatizációját.

- Megkérdezzük a bántalmazottat: kik lehetnek a potenciális védelmezői, kik azok, akik esetleg támogatják őt?
- Az iskola biztosítja a bántalmazott védelmét!
- A team segít a bántalmazott diák kontrollérzésének visszaállításában. Mivel a bántalmazás áldozatai tehetetlennek, gyengének érzik magukat, emiatt fontos, hogy a bántalmazottat bevonjuk az esetkezelés minden lépésébe.

- A bántalmazott erősítése érdekében:
 - Segítünk kapcsolati téren: baráti kapcsolatok kialakításában, az osztályfőnök és az osztálytársak, tanulók bevonásával.
 - Segítünk pszichológiai téren. Iskolapszichológus bevonásával, ha erre szükség van.
 - Segítünk szociális készségek, asszertivitás, megküzdési stratégiák kialakításában, fejlesztésében.

II. Konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval

A bántalmazóval történő beszélgetésen legalább két pedagógus és vagy segítő szakember van jelen. Fontos kiemelni, hogy ennek a beszélgetésnek a célja nem az elkövető gyerek személyének elutasítása, hanem az általa elkövetett tett kezelése és a jóvátételi folyamat elősegítése!

- Tisztázzuk a bántalmazóval, hogy tudja-e, miért van itt?
- Szembesítjük azzal, amit tett. A bántalmazást - tényként kezeljük, felhasználva a valós tényeket.
- Ez egy rövid és viselkedésspecifikus megbeszélés, itt nincsenek feltáró kérdések. Az okok felderítése helyett a viselkedés elutasítása a célunk.
- Kifejezzük, hogy az iskolában nem megengedett a bántalmazás és felszólítjuk, hogy fejezze be a bántalmazást!
- Következő kérdésünk: „*Mit fogsz tenni azért, hogy a bántalmazott diák jobban érezze magát? Mit tudsz felajánlani, megígérni.*” Ezzel megerősítjük benne a jóvátételi szemléletet. Írásban rögzítsük azt, amiben megállapodtunk!
- Ennek a beszélgetésnek a célja a bántalmazás leállítás. Nincs benne szankció vagy a bántalmazó lelki megsegítése.
- A szülőket minden esetben tájékoztatjuk az itt született megállapodásról.

III. A közösség bevonása

- Az osztályközösséget tájékoztatjuk a történekről! Minden esetben a bántalmazottal egyeztetünk, hogy mi hangozhat el, és mi nem. Alapvetően a közösség meglévő tudására építünk, hiszen ritka az olyan bullying, ahol a közösség, azaz a szemlélők nem tudnak semmit.
- Az teremti meg a biztonságot a közösségben, ha a tagok megtapasztalják, hogy a bántalmazásnak tényleg van következménye, érdemes jelezni. Ez növeli a szemlélők beavatkozási hajlandóságát is.

IV. Utánkövetés

2 hét múlva újra leülünk a bántalmazattal és a bántalmazóval beszélni, addig figyeljük őket.

- Először az áldozattal beszélünk: Abbamaradt a bántalmazás?
- Ha a bántalmazott a bántalmazás leállításáról számol be, akkor az esetet lezártnak tekintjük.
- Ha viszont ez nem történt meg, akkor a bántalmazónak ezt visszajelezzük és új módszer, stratégia alkalmazására biztatjuk. A következő utánkövetésre viszont már szankciók vannak kijelölve, ha addigra sem változik semmi. Ezt a bántalmazóval is közöljük.
- Szankciólépcső: fokozatosan súlyosbodó szankciólépcső alkalmazása javasolt, amit az iskola házirendje tartalmaz, azaz nyilvános mindenki számára.

Vannak olyan súlyosságú esetek, amikor azonnali fegyelmi tárgyalás vagy rendőrség bevonása szükséges!

Dokumentáció

Az esetkezelés menetét írásban rögzítjük, mert ezek segítik a nyomon követési folyamatot. A későbbiekben is elővehető más eset kapcsán, például, ha felmerül volt-e a gyerekek korábban bántalmazási ügye. A dokumentáció ugyanakkor segít abban is, hogy statisztikai adattal támasszuk alá az iskolai bántalmazások alakulását.

A fent ismertetett eljárásrend nemzetközi jogyakorlatokban használt protokoll.

Forrás: Jármí Éva-Piros Vera: Az iskolai bántalmazás: bullying - In: N. Kollár Katalin-Szabó Éva (szerk.): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve II., Osiris, Budapest, 2017.

Melléklet

A bántalmazás fajtái:

1. Fizikai:

- a másik megütése, megrúgása, lökdösése, hajának meghúzása és hasonló
- a másik személyes holmijának eltulajdonítása, elrejtése vagy szándékos megrongálása

2. Verbális (szóbeli):

- a másik kigúnyolása, gúnyneveken szólítása, csúfolás
- a másik leszólása, ellenkezés, leértékelés
- hibáztatás, ítélkezés
- szidalmazás
- fenyegetés, megfélemlítés
- titkolózás

3. Szociális (kapcsolati):

- pletykák, hazugságok terjesztése egy személyről
- nyilvános megalázás, megszégyenítés
- kirekesztés a csoportból, közösségből, a másik személyének figyelmen kívül hagyása

4. Cyberbullying (online térben történő bántalmazás):

- erőszakos, fenyegető, megfélemlítő üzenetek küldése valakiről
- rosszindulatú dolgok posztolása valakiről
- személyes, kényes információk kipoztolása valakiről
- valaki más nevében posztolni olyan dolgokat, amik rossz színben tüntetik fel („személyiséglopás”)
- szándékos kirekesztés egy csoportból

A bántalmazás szereplői:

1. Bántalmazó(k)

2. Bántalmazott

3. Szemlélők

A bántalmazás felismerése

A bántalmazás áldozatán észlelhetők lehetnek többek között az alábbi jelek:

- Az iskolai közösségtől való távolmaradás vágyának megjelenése/erősödése.
- A tanulmányi eredmények hirtelen romlása.
- Alvási- és étvágyváltozások.

- Kötekedés és zsarnokoskodás a kisebbekkel.

A bántalmazás hatásai:

- Alacsony önbecsülés
- Magányosság
- Elszigeteltség
- Depresszió
- Iskolai teljesítmény romlása
- Biztonságérzet hiánya
- Bizalom hiánya
- Nyugtalanság
- Félelem
- Harag
- Visszahúzódás és hasonlóak

A bántalmazás komoly negatív következményekkel jár minden közvetlenül (bántalmazott, bántalmazó) és közvetetten érintett (szemlélő) diákra nézve, ezért a közbeavatkozás mindig indokolt.